

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Mahmut DİNDAR

Van Milletvekili

Bölgemizde ve dünya genelinde devam eden çatışma ve savaşların kayıp kişi sayısını her geçen dönem arttırdığı bilinmektedir. Türkiye'de de yakınlarını değişik şekillerde kaybeden on binlerce yurttaş bulunmaktadır. Kaçırıldıktan veya göz altına alındıktan sonra bir daha haber alınamayan kişilerin sayısı bile binlerle ifade edilmektedir.

TBMM'nin 19. Dönemde (12.10.1995'te) hazırladığı "Faili Meçhul Cinayetler Araştırma Komisyonu Raporu'nda" ifade edildiği gibi OHAL dönemlerinde "hukuk hakimiyetinin tüm kurumlarda tesis edilmemesi" "bu dönemleri bir tür bataklığa dönüştürmektedir." Yüzlerce kişinin faili meçhul cinayetlerle öldürüldüğü, TBMM çalışmaları ile ortaya konmuş ve ancak bu kapsamda kurum ve bakanlık verileri arasında tutarsızlıklar olduğu görülmüştür. Faili meçhullere ilişkin resmi bir veri olmasa da kamuoyuna yansıyan bazı toplu ölüm vakalarında sorumluların yakalanıp yargılanmaması bu konuda on binlerle ifade edilen veri değerlendirmelerine yol açmaktadır. 2010 yılından bu yana yaşanan Roboski, Suruç, 10 Ekim Ankara, Soma vb. gibi "toplu öldürme" vakalarında veya Servet Turgut'un gibi tekil vakalarda asıl faillerin yargılanmaması faili meçhul değerlendirmelerine yol açmaktadır. Yine bazı davalarda (Vartinis, Sivas, Musa Anter vb.) cezasızlık politikalarının zaman aşımı ile süreç içerisinde katliam tetikçilerini yaptırımsız bırakması da faili meçhul değerlendirmelerine yol açmaktadır.

TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun 1999 yılında hazırladığı "Zorunlu Göç Raporu'na" göre 3.428 yerleşim yeri, köy boşaltılmış, on binlerce vatandaş yerinden edilmiştir. Ülke içinde yerinden edilmelerle ilgili uluslararası çalışma yürüten "Internal Displacement Monitoring Centre (Ülke İçinde Yerinde İzleme Merkezi)'nin 2006 yılında hazırladığı rapora göre 1984-1999 yılları arasında çoğunluğunu Kürt yurttaşların oluşturduğu 954.000-1.200.000 civarında kişi yerinden edilmiştir. TBMM'nin 1999'da hazırladığı rapora göre toplam 20 ilde çeşitli nedenlerle 905 köy, 2.923 mezra boşaltılmıştır. Türkiye'de Kürt meselesi nedeniyle devam eden çatışmalı süreç boyunca; çatışmalar, zorunlu köy

boşaltmaları ve zorunlu göç süreçlerinde de “kaybedilen” kişilerin sayısı binlerle ifade edilmektedir. Öte yandan Türkiye genelinde doğal afetler, trafik kazaları, insan/organ ticareti, dolandırma/zorda bırakma gibi nedenlerle insanların kaybedildiği/kaybolduğu bilinmektedir. Son dönemlerde özellikle çocukların kaybolmasına ilişkin haberlerin sık bir şekilde kamuoyuna yansıdığı görülmektedir. “Cumartesi Anneleri’nin” 27 Mayıs 1995’ten günümüze kadar, 1000 haftayı aşkın süren etkinlikleri kapsamında yurttaşlar kayıplarını aramaktadır. Öte yandan 17-31 Mayıs Uluslararası Gözaltında Kayıplara Karşı Mücadele Haftası olarak belirlenmiş olup bu kapsamda kayıp yakınlarının maruz bırakıldığı çaresizliklere dikkat çekilmektedir. Bilindiği üzere ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden çok uzun zamandan beri haber alınamayan kimselerin ölümü hakkında kuvvetli bir olasılık varsa başvuru üzerine mahkeme bu kişilerin gaipliğine hukuki sonuçlar doğuracak şekilde karar verebilmektedir. Ancak PKK’li oldukları gerekçesi ile yaşanan çatışmalarda yaşamını yitiren kişilerin cenazelerinin ailelerine teslim edilmediği, aileleri tarafından resmi olarak talep edilmesine rağmen, cenazelerin birçok ilde “kimsesizler mezarlıklarına” defnedildiği dönem dönem kamuoyuna yansımaktadır.

Bu bağlamda:

- 1) Türkiye’de her yıl kaç kişi kaybolmaktadır? Bunların ne kadarı çocuk ve kadındır? Tespit edilebilen kaybolma nedenleri nelerdir?
- 2) Türkiye’de 1980 yılından bu yana hakkında gaiplik kararı verilen kişi sayısı kaçtır? Bu kişilerin yaş, cinsiyet ve doğum yeri dağılımı nedir?
- 3) Türkiye’de 1980’den bugüne kaybolan kişilerin yaş, cinsiyet ve il dağılımı nedir?
- 4) Türkiye’de kayıp ilanı verilen kişilerin kayıp olma nedenlerine göre dağılımı nedir?
- 5) Türkiye’de kayıpların azaltılması amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 6) Türkiye’de 1980-2024 tarihleri arasında göz altına alındıktan sonra kaybedilen ve bir daha haber alınamayan kişi sayısı kaçtır?
- 7) Göz altında kaybedilenlere ilişkin yaptığınız bir soruşturma veya benzeri çalışma mevcut mudur? Bu kapsamda herhangi bir yaptırım uygulanan kamu görevlisi sayısı kaçtır?
- 8) Türkiye, Birleşmiş Milletler’in (BM) 2006 yılında imzaya açtığı “Herkesin Zorla Kaybetmelere Karşı Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme”yi neden onaylamıyor? Türkiye’nin çekinceleri nelerdir?
- 9) “Köy boşaltmaları” sürecinde kaybedilen ve bir daha haber alınamayan kişi sayısı kaçtır?
- 10) Türkiye’de kayıp ilanı verilen kişilerin bulunması amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 11) Kayıplarını arayan aile ve kişilere yönelik hukuk dışı saldırıların nedenleri nelerdir?

- 12) 1.000 haftadır yakınlarını arayan “Cumartesi Anneleri’nin” hak ve hakikat arama eylemleri neden engellenmektedir?
- 13) Yakınlarını kaybeden yurttaşlara sunulan sosyo-ekonomik ve psikolojik destekler nelerdir?
- 14) Türkiye’de 2015-2024 döneminde “Kimsesizler Mezarlığına” defnedilen kişi sayısı kaçtır? Bu kişileri menşei, cinsiyet ve yaş dağılımı nedir?
- 15) Son 20 yıl içinde PKK’li oldukları iddiasıyla öldürülen kaç kişi “Kimsesizler Mezarlığında” defnedilmiştir? Talep ettikleri halde bu cenazeler ailelerine neden teslim edilmemektedir? Bu şekilde ailesine teslim edilmeyen cenaze/defin sayısı kaçtır?
- 16) Türkiye’de son 40 yıl içerisinde tespit edilen toplu mezar sayısı kaçtır? Bu kapsamda tespit edilip yakınlarına naaşı ulaştırılan kayıp sayısı kaçtır?